

31 Eläkelvoitteet

Eläkelvoitteet

Sammolla on etuus pohjaisia eläkejärjestelyjä vahinkovakuutustoiminnassa Ruotsissa ja Norjassa.

Konsernilla on lakisääteisten eläkevakuutusten lisäksi etuus pohjaisia vapaaehtoisia eläkevakuutuksia. Vakuutukset ovat konsernin sisäisiä ja sisältyvät Mandatum Lifen vastuuelkaan. Vakuutusten määrä on vähäinen eikä niillä ole olennaista merkitystä konsernin tulokseen tai omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan eläkelvoitteet

Milj. e	01/2012	12/2012	12/2013
Eläkelvoitteen arvioitu laskennallinen nykyarvo, ml. Sosiaalikulutukset	612	595	580
Eläkesijoitusten käypä arvo	347	392	385
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkelvoite	266	203	195

1.1.2008 lähtien Ruotsin pääeläkeohjelma on ollut suljettuna vuonna 1972 tai myöhemmin syntyneille uusille työntekijöille. Vastaava norjalainen eläkeohjelma on puolestaan ollut suljettuna 1.1.2007 alkaen kaikille uusille työntekijöille iästä riippumatta. Ko. eläke-etuudet koskevat Ruotsin vanhuus- ja leskeneläkettä sekä Norjan vanhuus-, lesken- ja sairauseläkettä. Yhteistä kaikille näille ohjelmille on, että etuuden piiriin kuuluvat työntekijät ja lesket ovat oikeutettuja takuueläkkeeseen, jonka määrä riippuu työntekijän palvelusajasta sekä eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta eläkkeelle siirtymishetkellä. Mittavin etuus koskee vanhuuseläkettä, millä tarkoitetaan sekä väliaikaista vanhuuseläkettä ennen ennakoitua eläkkeelle siirtymistä sekä elinaikaista eläkettä, jota maksetaan ennakoitun eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Ennenaikaista eläkettä voi normaalitapauksessa saada 62-vuotiaana Ruotsissa ja 65-vuotiaana Norjassa. Ruotsissa ennenaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 65 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia vuonna 1955 tai aikaisemmin syntyneitä työntekijöitä, jotka ovat vuonna 2006 solmitun vakuutussektorin kollektiivisopimuksen piirissä. Norjassa ennenaikainen eläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta ja koskee kaikkia lfin palveluksessa vuonna 2013 olevia työntekijöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1957 tai aikaisemmin.

Elinikäiseen eläkkeeseen liittyvä ennakoitu eläkkeelle siirtymisikä on 65 vuotta Ruotsissa ja 67 vuotta Norjassa. Ruotsissa elinaikainen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 10 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta välillä 0 ja 7,5 ansiotuloperusmäärästä, 65 prosenttia palkasta välillä 7,5 ja 20 ansiotuloperusmäärästä sekä 32,5 prosenttia välillä 20 ja 30 ansiotuloperusmäärästä. Norjassa elinikäinen vanhuuseläke täyden palvelusajan jälkeen on noin 70 prosenttia eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta 12 ansiotuloperusmäärään asti, yhteenlaskettuna arvioitun lakisääteisen vanhuuseläkkeen kanssa. Vapaakirje- ja eläkemaksuissa ruotsalaisissa ohjelmissa huomioidaan normaalisti muutokset kuluttajahintaindeksissä. Mitään sopimusta ei kuitenkaan ole takaamassa etuuksien arvoa, joten maksettavat eläke-etuudet voivat näin joko nousta tai laskea. Norjalaisissa eläkemaksuissa huomioidaan nousut kuluttajahintaindeksissä.

Eläkkeet rahoitetaan ensisijaisesti vakuutuksilla, joissa vakuutusenantajat määräävät vakuutusmaksun suuruuden ja maksavat eläke-etuudet. lfin velvoitteet täytetään pääosin vakuutusmaksujen suorittamisella. Mikäli eläkemaksuihin tarkoitetut varat eivät olisikaan riittävät kattamaan taattuja eläke-etuuksia, lfi voi joutua maksamaan lisävakuutusmaksuja tai takaamaan eläkelvoitteet jollain muulla tavalla. Vakuutettujen eläkeohjelmien lisäksi Norjassa on myös rahastoinnattomia eläkeohjelmia, joissa lfi on vastuussa juoksevista maksuista.

Jotta vakuutetut eläke-etuudet saadaan katettua, hallitaan vastaavaa pääomaa osana vakuutusenantajan sijoitussalkkua. Sijoitusomaisuuden ominaispiirteet analysoidaan suhteessa velvoitteiden ominaispiirteisiin. Tästä prosessista käytetään nimeä Asset Liability Management. Uudet ja olemassa olevat omaisuuskategoriat arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta omaisuussalkut voidaan hajauttaa ennakoitun riskikorjatun tuoton optimoimiseksi. Mahdollinen ylijäämä, joka syntyy omaisuudenhoidosta, kertyy normaalisti lfillle ja/tai vakuutetulle eikä mitään omaisuusarvon siirtoa tapahdu muulle vakuutusyhteisölle.

Vakuutusenantajat ja lfi yhdessä ovat vastuussa eläkeohjelmien valvonnasta, mukaanlukien sijoituspäätökset ja lisäsuoritukset. Eläkeohjelmiin kohdistuu suurelta osin samanlaiset olennaiset riskit liittyen lopullisten etuuksien määrään, ohjelmien varoihin

liittyviin sijoitusriskeihin sekä siihen, että diskonttauskoron valinta vaikuttaa niiden arvoon tilinpäätöksessä.

Eläkeveloitteet sekä verokaudelle lankeavat eläkekulut lasketaan vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaisesti IAS 19 Eläkeveloitteet standardin mukaisesti. Eläkeoikeuksien odotetaan karttuvan tasaisesti työssäoloaikana. Eläkeveloitteen laskenta perustuu tulevaisuudessa odotettavissa oleviin eläkkeisiin ja laskennassa huomioidaan oletukset kuolevuudesta, henkilöstön vaihtuvuudesta ja palkkakehityksestä. Nimellisarvoisena laskettu velka diskonttataan nykyarvoon markkinakorkoon perustuvalla korkokannalla, jossa on huomioitu eläkeveloitteiden duraatio. Diskonttokoron määrittelyn pohjana käytetään vakuudellisia likvidejä kiinnitystodistuksia. Järjestelyihin kuuluvien varojen vähentämisen jälkeen kirjataan taseeseen nettovarot tai -velat.

Alla olevat taulukot sisältävät muutamia olennaisia oletuksia, eläkekulujen sekä omaisuus- ja velkaerien erittelyjä sekä herkkyysoletoita, josta käy ilmi veloitteiden jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutus näihin oletuksiin tilinpäätöshetkellä. Kirjanpitoarvoissa on mukana Ruotsin erityinen palkkavero (24,26 prosenttia) ja Norjan vastaava maksu (14,1 prosenttia).

Erittely eläkeveloitteen jakautumisesta maittain

	2013			2012		
	Ruotsi	Norja	Yhteensä	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Tuloslaskelmaan ja muihin laajan tulokseen eriin kirjattu määrä						
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	-6	-10	-16	-5	-16	-21
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	-0	-	-0	-2	24	22
Nettoeläkeveloitteen korkokulu	-2	-5	-7	-2	-6	-8
Yhteensä tuloslaskelmalla	-7	-15	-22	-9	1	-7
Nettoeläkeveloitteen uudelleenarvostus ennen veroja	19	-40	-21	-18	63	45
Yhteensä laajassa tuloslaskelmassa	12	-55	-44	-27	64	38

Taseeseen kirjattu määrä

Eläkeveloitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikulustannuksia	154	426	580	174	420	595
Eläkesijoitusten käypä arvo	124	261	385	119	273	392
Taseeseen kirjattu nettomääräinen eläkeveloitte	30	165	195	56	147	203

Sijoitusomaisuusjakauma	2013		2012	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Rahamarkkinavälineet, taso 1	34 %	49 %	} 40 %	} 53 %
Rahamarkkinavälineet, taso 2	3 %	12 %		
Osakkeet, taso 1	31 %	8 %	} 29 %	} 18 %
Osakkeet, taso 3	0 %	3 %		
Kiinteistöt, taso 3	10 %	11 %	10 %	15 %
Muut, taso 1	11 %	13 %	} 21 %	} 14 %
Muut, taso 2	0 %	1 %		
Muut, taso 3	11 %	3 %		

Laskettaessa etuusperusteisten eläkejärjestelyiden veloitteita Ruotsissa ja Norjassa on käytetty seuraavia vakuutusmatemaattisia oletuksia:

	31.12.2013		31.12.2012	
	Ruotsi	Norja	Ruotsi	Norja
Diskonttauskorko	4,00 %	3,50 %	4,00 %	4,00 %
Palkkakehitys	3,00 %	3,00 %	3,75 %	3,75 %

Hintainflaatio	2,00 %	2,00 %	2,25 %	2,25 %
Kuolevuustaulukko	FFFS 2007:31 +1 vuosi	K2013	FFFS 2007:31	K2005
Eläkevelvoitteiden keskimääräinen duraatio	20 vuotta	16 vuotta	20 vuotta	15 vuotta
Odotetut kontribuutiot eläkejärjestelmään vuonna 2014	9	15		

Herkkyysanalyysi jokseenkin mahdollisten muutosten vaikutuksesta

	Ruotsi	Norja	Yhteensä
Diskonttokorko, +0,5 %	-17	-34	-51
Diskonttokorko, -0,5 %	20	38	58
Palkkakehitys, +0,25 %	6	7	13
Palkkakehitys, -0,25 %	-5	-7	-12
Odotettu elinikä, + 1 vuosi	5	13	18

Milj. e	2013			2012		
	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä	Rahastoitu	Rahastoi- maton	Yhteensä
Erittely eläkevelvoitteen jakautumisesta						
Eläkevelvoitteen laskennallinen nykyarvo ilman sosiaalikustannuksia	532	490	1 022	538	57	595
Eläkesijoitusten käypä arvo	385	-	385	392	-	392

Erittely taseeseen kirjatun nettovelvoitteen muutoksesta

Milj. e	2012	2013
Eläkevelvoitteet		
Tilikauden alussa	612	595
Tilikauden aikana ansaitut	21	16
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	-21	0
Korkokulut	19	21
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, taloudelliset olettamukset	-74	-22
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, demografiset olettamukset	-	67
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot, kokemukseen perustuvat oikaisut	33	-15
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	31	-57
Maksetut eläkkeet ja sosiaalikulut	-26	-26
Etuuspohjaiset eläkevelvoitteet 31.12.	595	580
Eläkesijoitukset		
Tilikauden alussa	347	392
Korkotuotto	11	15
Ero todellisen tuoton ja lasketun korkotuoton välillä	2	8
Maksut	28	24
Ulkomaisten järjestelyjen valuuttakurssierot	18	-38
Maksetut eläkkeet	-15	-16
Eläkesijoitukset 31.12.	392	385

Muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on muita lyhytaikaisia henkilöstön palkitsemisjärjestelmiä, joiden ehdot vaihtelevat maa-, liiketoiminta-alue tai yhtiökohtaisesti. Palkkiot kirjataan sen tilikauden kuluksi, jolta ne syntyvät. Arvio konsernissa vuodelta 2013 maksettavista tulospalkkioista sosiaalikuluneen on 80 milj. euroa.